

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора Кучай Тетяна Петрівни на дисертацію Цуканової Наталії Миколаївни «Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності», подану на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

З метою здійснення експертизи дисертації Цуканової Наталії Миколаївни нами було проаналізовано її зміст а також реферат й основні наукові праці дисертантки. Узагальнені результати викладено у наступних положеннях.

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із галузевими науковими програмами.

У контексті швидких суспільних змін, розвитку цифрових технологій та оновлення освітніх стандартів особливого значення набуває формування в педагогів здатності до творчого мислення, гнучкості, відкритості до нововведень і готовності впроваджувати інновації у свою професійну діяльність. Суспільно доцільним стає підвищення рівня професійної підготовки вчителя, глибоке засвоєння ним оновленого змісту, нових підходів і технологій навчання, розвиток уміння вибудовувати освітню траєкторію як ефективну педагогічну систему, застосовувати у своїй діяльності творчий підхід.

Стратегічні завдання та вимоги до рівня професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи відображено в законах України «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Національній доктрині розвитку освіти у XXI столітті (2002), Державній програмі «Вчитель» (2002), Національній стратегії розвитку освіти (2013), Концепції «Нова українська школа» (2016) та ін. Вказані документи передбачають суттєвий перегляд концепції розвитку сучасної педагогічної освіти, зумовлюють упровадження до неї нових підходів, змін традиційної структури професійної підготовки.

Це актуалізує проблему професійної підготовки висококваліфікованих, конкурентоздатних вчителів початкової школи та зумовлює необхідність системного оновлення змісту їхньої підготовки, відповідно до викликів інноваційного розвитку освіти, суспільного запиту на вчителя-новатора та вимог Нової української школи.

Дисертація виконана відповідно до науково-дослідної теми кафедри педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка (нині кафедра

освітніх наук Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка) «Соціально-професійне становлення особистості» (реєстраційний № 0116U003481). Тему дисертаційного дослідження затверджено вченою радою Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка (протокол № 2 від 09 жовтня 2023 р.).

Наукова новизна здобутих результатів дослідження полягає в тому, що:

уперше: на основі суттєвих положень методологічних підходів (системного, інтегративно-діяльнісного, культурологічного, середовищного та особистісно-орієнтованого), а також результатів педагогічної теорії й практики обґрунтовано концепцію підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності; спроектовано й експериментально перевірено ефективність системи професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності, що включає такі взаємопов'язані блоки (концептуально-цільовий, змістовно-структурний, організаційно-процесуальний, діагностично-результативний); розроблено й апробовано інтегральний показник (кумулятивний індекс) готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності, що дає змогу здійснювати кількісну оцінку рівня сформованості готовності та аналізувати її структуру й динаміку; визначено й експериментально підтверджено відсутність прямого кореляційного зв'язку між рівнем академічної успішності студентів і рівнем їх готовності до інноваційної педагогічної діяльності, що доводить автономність інноваційної готовності як професійно значущого утворення;

уточнено сутність ключових понять дослідження «інновація», «нововведення», «педагогічна інноватика», «інноваційна діяльність», «інноваційна педагогічна діяльність», «готовність», «професійна готовність», «готовність майбутнього вчителя початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності», «професійна підготовка майбутніх вчителів початкової школи»;

удосконалено критерії та показники сформованості готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності, які враховують мотиваційно-ціннісні орієнтації, рівень методологічної культури, інноваційний стиль мислення, творчий потенціал та здатність до проектування педагогічних новацій; науково-методичні підходи до діагностики готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності шляхом поєднання діагностичних методик із кількісними методами статистичного аналізу;

подальшого розвитку набули теоретичні положення педагогічної інноватики щодо підготовки вчителя до інноваційної діяльності в контексті

сучасних реформ початкової освіти; ідеї особистісно-орієнтованого, діяльнісного та системного підходів до професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів як суб'єктів інноваційної педагогічної діяльності.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. У дисертаційній роботі Цуканової Наталії Миколаївни із вичерпною повнотою, глибокою науковою аргументованістю та належною логічною послідовністю обґрунтовано й конкретизовано науково-методологічний апарат дослідження, а саме: актуальність досліджуваної проблеми в контексті сучасних викликів та освітніх ризиків, стан її розробленості в педагогічній теорії та практиці, а також стратегічну доцільність проведення дослідження на сучасному етапі розвитку вищої педагогічної освіти; чітко визначено мету й завдання, об'єкт і предмет, глибоко обґрунтовано вибір провідних методологічних підходів та концептуальної ідеї роботи;

вичерпно висвітлено наукову новизну, теоретичне та практичне значення одержаних результатів. Аналіз стану підготовки майбутніх вчителів початкової школи у закладах вищої освіти засвідчив, що в існуючій системі професійної підготовки домінує переважно традиційний підхід до формування педагогічних компетентностей, тоді як формування готовності до інноваційної діяльності здійснюється недостатньо системно. Результати констатувального етапу дослідження показали переважання середнього рівня сформованості готовності до інноваційної педагогічної діяльності, що підтверджує необхідність удосконалення змісту, форм і методів професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи. Спроектовано та обґрунтовано модель системи професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності, яка охоплює взаємопов'язані блоки: концептуально-цільовий (мета, завдання, підходи, принципи); змістовно-структурний (структурні компоненти та зміст); організаційно-процесуальний (педагогічні умови (розвиток у майбутніх вчителів початкової школи мотивації до інноваційної педагогічної діяльності; формування у майбутніх вчителів початкової школи здатності до рефлексивного аналізу власної інноваційної діяльності; розвиток дослідницьких умінь у майбутніх вчителів початкової школи; формування у майбутніх вчителів початкової школи готовності до інноваційної діяльності шляхом підготовки до проектування освітнього контенту), методи, форми та технології навчання) та діагностично-результативний (критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивно-операційний та рефлексійно-діяльнісний), відповідні показники й рівні (високий, середній, низький), результат). Модель передбачає інтеграцію навчальної, науково-дослідної та практичної діяльності студентів, використання інноваційних

освітніх технологій, а також реалізацію визначених педагогічних умов, що забезпечують формування інноваційного стилю педагогічного мислення та професійної рефлексії майбутніх учителів.

Дисертанткою на засадах фундаментальних методологічних підходів логічно вибудовано архітектоніку дослідження. Усі сформульовані наукові положення та висновки є закономірним наслідком ґрунтовного теоретико-емпіричного аналізу, вони органічно впливають із результатів педагогічного експерименту та підтверджуються коректним застосуванням методів математичної статистики. Практичні рекомендації спираються на репрезентативну джерельну базу, реальну освітню практику закладів вищої освіти та доведену ефективність розробленого діагностичного інструментарію.

Значення для науки і практики одержаних дисертанткою результатів.

Наукове значення дисертаційної роботи полягає в можливості їх використання в системі професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів, у науково-методичній діяльності закладів вищої освіти, а також у процесі підвищення кваліфікації педагогічних кадрів.

Розроблену систему професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності може бути впроваджено в освітній процес закладів вищої освіти як науково-методичну основу для проектування освітніх програм підготовки педагогічних кадрів у контексті вимог Нової української школи. Матеріали дослідження можуть бути використані для створення нових освітніх компонентів, навчально-методичного забезпечення професійної підготовки вчителя початкової школи; для розширення та оновлення змісту навчальних курсів «Інтерактивні технології в початковій школі», «Педагогічна інноватика», «Інноваційні технології початкової освіти», «Основи педагогічної майстерності та творчості вчителя», «Діяльнісний підхід у початковій школі», «Проблемно-пошукові методи навчання в сучасній початковій школі», «Педагогічні технології в початковій школі», «Технологія діяльнісного підходу в Новій українській школі», «Сучасні моделі початкової освіти» тощо.

Комплексний діагностичний інструментарій, зокрема розроблений кумулятивний індекс готовності до інноваційної педагогічної діяльності, може застосовуватися для моніторингу рівня професійної готовності студентів, оцінювання ефективності освітніх програм і проведення педагогічних досліджень.

Матеріали формувального експерименту та апробовані методики можуть бути використані викладачами закладів вищої освіти для організації

інноваційно орієнтованого навчання, розвитку інноваційного мислення, творчого потенціалу та рефлексивних умінь майбутніх вчителів початкової школи.

Результати дослідження доцільно використовувати в системі післядипломної педагогічної освіти під час розробки програм підвищення кваліфікації вчителів початкових класів із метою формування їхньої готовності до впровадження інноваційних педагогічних технологій.

Теоретичні узагальнення, експериментальні дані та статистичні результати дослідження можуть слугувати інформаційною та методологічною базою для подальших наукових розвідок із проблем педагогічної інноватики, професійної підготовки вчителя та розвитку інноваційної культури педагогів.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура та зміст дисертації демонструють глибоку системність, концептуальну цілісність методологічного підходу та строгу послідовність наукового пошуку. Логіка викладу матеріалу повністю відображає етапи розв'язання досліджуваної проблеми: усі структурні складники роботи органічно взаємопов'язані, взаємозумовлені та підпорядковані єдиному науковому задуму. Зміст дисертаційної роботи Цуканової Наталії Миколаївни вичерпно розкриває тему дослідження і повністю відповідає визначенням об'єкту, предмету, меті та поставленим завданням. Текст дисертації відзначається високим рівнем наукового дискурсу, аргументованістю суджень, чіткістю формулювань та належною академічною культурою. Робота складається зі вступу, п'яти розділів із висновками до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У *вступі* обґрунтовано актуальність теми дослідження та її зв'язок з науковими програмами, планами і темами; визначено мету, завдання, об'єкт, предмет дослідження; обґрунтовано концептуальні, методологічні та теоретичні засади дослідження; сформульовано гіпотезу; окреслено методи дослідження; розкрито наукову новизну, практичне значення одержаних результатів та подано відомості про впровадження результатів наукового пошуку; схарактеризовано особистий внесок автора у роботах, опублікованих у співавторстві; подано відомості про апробацію результатів дослідження; наведено структуру та обсяг дисертації.

У *першому розділі* - «*Науково-теоретичні основи дослідження інноваційної діяльності майбутнього педагога*» - здійснено аналіз філософських, психологічних і педагогічних підходів до проблеми інноваційної діяльності в освіті, розкрито сутність поняття педагогічної інновації, а також визначено основні напрями інноваційних процесів у сучасній початковій освіті.

Встановлено, що інновації в освіті є проблемою не лише педагогічною, а й суспільною. Очевидно, що з цієї причини інноваційність у навчанні та вихованні привертає увагу вчених різних галузей.

Узагальнюючи підходи до визначення сутності інноваційної діяльності, можна стверджувати, що *інноваційна діяльність* - це особливий, зорієнтований у майбутнє вид діяльності, у процесі якої її суб'єкти за допомогою проектування, моделювання, інтеграції забезпечують спрямованість інноваційних процесів на досягнення якісно нових продуктивних станів, що позитивно впливають на розвиток цілісної освітньої системи або її складових, що об'єктивно необхідно для задоволення освітніх запитів особистості, суспільства.

Результати дослідження засвідчили, що змістом підготовки майбутнього вчителя початкових класів є педагогічно усвідомлений професійний науково-методичний досвід, який у процесі здобуття вищої освіти дає змогу сформувати в майбутнього педагога високий рівень психологічної, теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності.

У другому розділі - *«Методологічні засади професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності»* - обґрунтовано методологічні засади концепції підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності.

Визначено, що концепція підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності є складною, цілеспрямованою, динамічною системою теоретико-методологічних і методико-технологічних знань про норми, цінності педагогічної культури, яка базується на системному, культурологічному, інтегративно-діяльнісному, середовищному та особистісно-орієнтованому підходах, які забезпечують цілісне розуміння процесу професійної підготовки майбутнього вчителя та визначають логіку побудови педагогічної концепції.

Основою розробленої авторської концепції є закономірності та принципи функціонування і розвитку досліджуваних процесів і явищ, що дають змогу оцінити сучасний стан проблеми, простежити динаміку її становлення та перспективи розвитку.

Виявлені чинники, що визначають межі застосовності концепції формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності в майбутніх учителів початкової школи, що включають об'єкти, на які поширюється дія висунутих припущень, галузі педагогічної дійсності, специфіку суб'єктів педагогічного процесу, умови ефективного функціонування та розвитку досліджуваного явища, дали змогу визначити й охарактеризувати особливості формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності майбутнього

вчителя початкової школи.

У третьому розділі - *«Теоретичні підходи до формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності майбутніх учителів початкової школи»* - визначено структуру готовності майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності, розроблено модель системи професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності та методика формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності майбутніх вчителів початкової школи, що дозволяє комплексно оцінити стан сформованості готовності майбутніх педагогів до інноваційної діяльності.

Із огляду на особливості інноваційного процесу та звертаючи увагу на те, що в інноваційній системі не існує завершеної технології організації педагогічної діяльності вчителя, виявлено основні характеристики готовності майбутніх вчителів початкової школи до інновацій у педагогічній діяльності.

Визначено *структуру* готовності майбутніх учителів до інноваційної педагогічної діяльності.

Розроблена *система професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності* охоплює внутрішню організацію досліджуваного процесу та зовнішню, формальну сторону його організації й управління ним, а також взаємозв'язки та взаємозалежності її компонентів. Для реалізації системи розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх вчителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності, що складається з концептуально-цільового, змістового, організаційно-процесуального та діагностично-результативного блоків, які забезпечують орієнтацію всіх складових професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи на формування готовності до інноваційної педагогічної діяльності

У четвертому розділі - *«Педагогічні умови формування готовності до інноваційної діяльності майбутніх учителів початкової школи»* - обґрунтовано комплекс педагогічних умов, які забезпечують результативність професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності: розвиток у майбутніх вчителів початкової школи мотивації до інноваційної педагогічної діяльності; формування у майбутніх вчителів початкової школи здатності до рефлексивного аналізу власної інноваційної діяльності; розвиток дослідницьких умінь у майбутніх вчителів початкової школи; формування у майбутніх вчителів початкової школи готовності до інноваційної діяльності шляхом підготовки до проектування освітнього контенту.

Обґрунтовано необхідність цілеспрямованого розвитку мотивації

майбутніх учителів початкових класів до інноваційної діяльності в процесі професійної підготовки. Показано, що формування мотиваційної сфери у здобувачів освіти забезпечується створенням професійно орієнтованого освітнього середовища, використанням ситуацій успіху, активних та інтерактивних методів навчання, залученням майбутніх вчителів до педагогічної практики й інноваційних форм роботи. Визначено роль позитивного психоемоційного клімату, особистісно значущого змісту навчання та професійної спрямованості освітнього процесу у формуванні стійкої мотивації до впровадження педагогічних інновацій. Доведено, що поєднання навчальної, практичної та творчої діяльності студентів сприяє розвитку у них інтересу до інноваційної педагогічної діяльності та підвищує рівень професійної активності.

Визначено зміст і структуру методики формування дослідницьких умінь майбутніх вчителів початкових класів як важливого компонента їхньої готовності до інноваційної діяльності. Розкрито основні етапи та умови формування дослідницьких умінь у процесі навчальної та науково-дослідної діяльності студентів. Охарактеризовано види навчально-дослідних завдань, проектну та проблемно-пошукову діяльність, які сприяють розвитку вмінь аналізувати педагогічні явища, формулювати проблему, висувати гіпотези, здійснювати пошук і обробку інформації, узагальнювати результати дослідження. Показано, що систематичне залучення майбутніх вчителів до дослідницької діяльності забезпечує розвиток їхньої пізнавальної активності, творчого мислення та здатності застосовувати наукові підходи у професійній практиці.

Розглянуто підготовку майбутніх учителів початкової школи до проектування освітнього контенту як важливого напрямку формування їхньої готовності до інноваційної педагогічної діяльності. Розкрито особливості організації роботи студентів із розроблення навчальних матеріалів, освітніх завдань, інтерактивних ресурсів і проектів для початкової школи. Обґрунтовано доцільність використання проектної діяльності, цифрових освітніх інструментів, сучасних методів структурування навчального матеріалу та створення освітніх продуктів. Показано, що залучення студентів до проектування освітнього контенту сприяє інтеграції теоретичних знань і практичних умінь, розвитку творчості, самостійності та здатності впроваджувати інновації у професійно-педагогічній діяльності.

У п'ятому розділі - *«Експериментальна перевірка ефективності системи підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності»* - визначено та впроваджено методику і зміст дослідно-експериментальної роботи, проведено якісний і кількісний аналіз

результатів дослідження.

Обґрунтовано систему діагностичного забезпечення дослідження рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності.

Розкрито функціональне призначення діагностики готовності до інноваційної педагогічної діяльності, зокрема її оцінювальну, інформаційну, конструктивну, управлінську функції та функцію забезпечення зворотного зв'язку. Визначено, що основним параметром дослідження виступає готовність майбутнього вчителя початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності, яка розглядається як комплексна характеристика, що включає мотиваційно-ціннісну, змістовно-операційну та рефлексійно-дослідницьку складові.

Представлено результати констатувального етапу педагогічного експерименту, спрямованого на вивчення актуального стану рівня сформованості готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності під час навчання у закладі вищої освіти.

Статистичний аналіз результатів показав, що між рівнем успішності навчання студентів і показником готовності до інноваційної діяльності відсутній значущий зв'язок, що підтверджується низьким значенням коефіцієнта кореляції. Встановлено, що розподіл значень індексу є близьким до нормального, що підтверджено показниками асиметрії та ексцесу, а також перевіркою гіпотези про нормальний розподіл.

Розкрито результати формульовального етапу педагогічного експерименту, метою якого була перевірка ефективності розробленої системи професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності, спрямованої на формування готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності. Гіпотеза дослідження: рівень готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності зростатиме завдяки комплексному впливу розробленої системи.

Отримані результати засвідчили ефективність запропонованої системи професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності та педагогічних умов формування готовності майбутніх учителів початкових класів до інноваційної педагогічної діяльності. Реалізація авторської програми сприяла підвищенню рівня сформованості мотиваційно-ціннісної, змістовно-операційної та рефлексійно-дослідницької складових готовності, що підтверджує доцільність її використання в системі професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи.

Висновки до кожного розділу та загальні висновки дисертації

концептуально узгоджені між собою. Вони з належною повнотою й точністю віддзеркалюють якість і значущість отриманих дисертанткою результатів, репрезентують їхню наукову новизну та переконливо окреслюють перспективи подальших наукових розвідок у досліджуваній площині. Додатки містять репрезентативний діагностичний та інформаційно-аналітичний матеріал, що виступає логічним доповненням ключових положень дослідження. Вони органічно пов'язані з текстом роботи, ілюструють етапи практичної реалізації авторської системи та суттєво розширюють доказову базу.

З огляду на викладене, констатуємо, що є всі підстави кваліфікувати дисертаційну роботу Цуканової Наталії Миколаївни як цілісне, самостійно виконане й логічно завершене наукове дослідження. Дисертація містить сукупність нових науково обґрунтованих положень, які в комплексі успішно розв'язують актуальне науково-прикладне завдання і мають беззаперечну теоретичну та практичну значущість для розвитку теорії і методики професійної освіти.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Загальна позитивна оцінка актуальності, змісту та результатів дослідження Цуканової Наталії Миколаївни є беззаперечною. Разом із тим, глибоке вивчення тексту дисертаційної роботи дає підстави виокремити певні дискусійні положення й висловити окремі міркування та побажання:

1. Дисертантці вартувало у вступі ширше актуалізувати важливість проблеми формування готовності майбутніх учителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності. Зокрема, доцільно було б глибше розкрити сучасні виклики, що постають перед початковою освітою в умовах освітніх реформ, цифровізації та впровадження нових педагогічних підходів.

2. Здобувачка формулює у роботі значну кількість визначень, що очевидно є позитивом представленого дослідження. Вважаємо, що він набув би ще більшої виразності, якби, наприклад у додатках, вони були систематизовані й викладені у певній послідовності у вигляді таблиці.

3. У цілому в роботі дисертанткою логічно представлено основні методологічні підходи до характеристики теорії і методики професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності. На жаль, поза увагою залишився трансдисциплінарний підхід, що дав би змогу з наукових позицій більш ґрунтовно репрезентувати процес формування досліджуваного феномена у взаємозв'язку різних навчальних курсів у процесі такої підготовки.

4. Окремої уваги потребує детальніший опис процедури формування вибірки та розподілу респондентів на контрольну та експериментальну групи, що підвищило би прозорість і відтворюваність експерименту.

5. З огляду на теоретичну і практичну цінність дисертаційної роботи, слід висловити побажання щодо впровадження результатів дослідження у вигляді методичних рекомендацій для викладачів закладів вищої освіти.

Разом із тим, вважаємо за необхідне наголосити, що висловлені міркування та дискусійні положення жодною мірою не ставлять під сумнів концептуальну цілісність, достовірність і вагомість результатів дисертаційного дослідження. Вони мають виключно конструктивно-рекомендаційний характер, відображають об'єктивну багатовимірність порушеної проблеми і спрямовані на визначення перспектив подальших наукових розвідок. Зазначені побажання лише підкреслюють актуальність обраної теми, створюють плідне підґрунтя для фахової наукової полеміки і жодним чином не применшують безперечної теоретичної та безпосередньої практичної цінності виконаної роботи.

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, достатньо повно висвітлені в опублікованих працях здобувачки. Аналіз змісту публікацій, які розкривають науковий зміст дисертації, свідчить, що їм притаманний конкретний і ціннісний характер, вони чітко аргументовані, узагальнення результатів педагогічного дослідження здійснено на належному методологічному рівні.

Основні положення дисертаційної роботи відображено в 22 наукових працях, які відображають основні результати дослідження (17 - одноосібних), з яких: 4 статті у наукових виданнях, що входять до бази Web of Science Core Collection або Scopus, 16 статей у наукових виданнях, внесених до Переліку наукових фахових видань України, 2 розділи монографії. У 18 працях, додатково відображено наукові результати докторської дисертації, з них: 11 тез у матеріалах науково-практичних конференцій, 7 праць в інших виданнях.

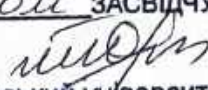
У змісті реферату відображено основні положення дисертації, їх викладено досить повно. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в рефераті, належним чином розкрито й обґрунтовано в рукописі дисертації. Поняттєво-термінологічний апарат визначено з урахуванням специфіки педагогічного дослідження. Чітко окреслено особистий внесок здобувачки. Впровадження результатів дослідження, здійсненого дисертанткою, підтверджується довідками про впровадження. Констатуємо і той факт, що загальний об'єм основного тексту дисертації відповідає вимогам до написання наукових досліджень, які подаються на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Наголошуємо на відсутності академічного плагіату.

Висновок. На підставі вищевикладеного констатуємо, що дисертація Цуканової Наталії Миколаївни на тему «Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх вчителів початкової школи до інноваційної педагогічної діяльності» є ґрунтовною науковою працею, яка акумулює результати багаторічної дослідницької діяльності авторки. Робота має фундаментальний характер, становить вагомий внесок у теорію і методику професійної освіти, характеризується високим рівнем наукової новизни та практичною значущістю. Подане дослідження повністю відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог щодо оформлення дисертації» (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019 р.), а також вимогам пунктів 7-9 Порядку присудження та позбавлення наукового ступеня доктора наук, затвердженого постановою КМУ № 1197 від 17.11.2021 р. (із змінами, внесеними згідно з постановами КМУ № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р., № 928 від 30.07.2025 р.), а сама дисертантка, Цуканова Наталія Миколаївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки, психології, початкової,
дошкільної освіти та управління закладами освіти
Закарпатського угорського університету
ім. Ференца Ракоці II

 Тетяна Кучай

ПІДПИС Т. Кучай ЗАСВІДЧУЮ
Зав. від. кадрів
Закарпатський угорський університет
імені Ференца Ракоці II